

зацікавленості страховиків щодо надання страхових послуг аграріям; підвищення ефективності використання бюджетних коштів у вигляді субсидування страхових премій.

По-друге, формування конкурентоспроможної моделі розвитку ринку аграрного страхування потребує врахування та адекватної реакції страховиків на задоволення економічних, соціальних та екологічних страхових інтересів аграріїв. Даний попит на страхові послуги продиктований специфікою аграрного виробництва та особливостями побуту селян.

По-третє, узгодження наявних інтересів між учасниками страхового процесу сприяє формуванню різноманітних синергетичних ефектів, які у своїй сукупності створюють необхідні умови для забезпечення сталого розвитку аграрної економіки.

4 Список використаних джерел

1. Аграрне страхування в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agroins.com.ua>.
2. Козьменко О.В. Страховий ринок України у контексті сталого розвитку: [монографія] / О.В. Козьменко. – Суми ДВНЗ «УАБС НБУ» 2008. – 350 с.
3. Козьменко О.В. Страховий і не страховий ринки в епоху глобалізації: [монографія] / О.В. Козьменко. – Суми: Університетська книга, 2011. – 388 с.

4. Проект Міжнародної фінансової корпорації (ІФС, Група Світового банку) «Розвиток агрострахування в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ifc.org/ukraine/ag-ins>.

5. Про особливості страхування сільсько-господарської продукції з державною підтримкою: Закон України від 09.02.2012 р. № 4391-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua>.

6. Ризикогенність та страхування (теорія практика): монографія / О.М. Віленчук, І.Л. Литвичук, І.Є. Януль [та ін.]; за заг. ред. д. е. н., професора Ходаківського Є.І. – Житомир: «Полісся», 2013. – 323 с.

7. Світовий банк: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org>.

8. Синергетика: методологія ефектів: [монографія] / І.Є. Януль, Ю.Ю. Мороз, О.В. Іванюк [та ін.]; наук. ред. Є.І. Ходаківського, Т.О. Зінчук, І.Г. Грабара. – Житомир: Вид-во «Житомирський національний агроекологічний університет», 2012. – 624 с.

9. Goodwin B.K. and L. Vado. 2008. «Public Responses to Agricultural Disasters: Rethinking the Role of Government». Canadian Journal of Agricultural Economics Canadian Vol. 55, Issue 4, pages 39.

10. Monke J. 2012. «Budget Issues Shaping a 2012 Farm Bill», Congressional Research Service Report R42484, Washington, DC, April 17, 2012.

УДК 368.914 (477)

І.В. ЖМУРКО

(Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», м. Київ, Україна)

Сучасний стан та проблеми розвитку солідарної пенсійної системи України

Пенсійне забезпечення є основною складовою частиною системи соціального захисту населення, завданням якого є підтримка матеріального добробуту громадян та їхніх сімей у випадку виходу на пенсію. Дана стаття присвячена оцінці сучасного стану та проблем розвитку солідарної пенсійної системи України. Систематизовано проблеми першого рівня пенсійної системи України, розглянуто причини їх виникнення. Проаналізовано основні показники фінансових потоків Пенсійного фонду України на основі яких обґрунтовано і сформульовано рекомендації щодо підвищення ефективності розбудови пенсійної системи.

На думку автора, удосконалення пенсійного страхування передбачає негайне введення другого рівня пенсійної системи, оскільки внаслідок демографічних тенденцій солідарна пенсійна система нездатна забезпечувати існуючий рівень заміщення пенсіями втраченого заробітку та оптимальну диференціацію пенсій. З ціллю удосконалення пенсійного законодавства в Україні доречно визначити справедливий механізм зростання пенсійних виплат, а також формувати зацікавленість громадян у сплаті страхових внесків у накопичувальну пенсійну систему.

Ключові слова: пенсійне забезпечення, пенсійна система, пенсійне страхування, пенсійна реформа, солідарна пенсійна система, пенсійні виплати, соціальна справедливість, пенсія.

І.В. ЖМУРКО

(Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», г. Киев, Украина)

Современное состояние и проблемы развития солидарной пенсионной системы Украины

Пенсионное обеспечение является основной составляющей частью системы социальной защиты населения, задачей которого является поддержка материального благосостояния граждан и их семей в случае выхода на пенсию. Данная статья посвящена оценке современного состояния и проблем развития солидарной

пенсiонної системи України. Систематизованi проблеми першого уровня пенсiонної системи України, розглянутi причини їх виникнення. Проаналiзованi основнi показателi фiнансових потокiв Пенсiонного фонду України, на основi котрих обоснованi i сформульованi рекомендацiї по пiдвищенню ефективностi розвитку пенсiонної системи.

По мненню автора, совершенствованiе пенсiонного страхуваннiя предусматривает немедленное введениe второго уровня пенсiонной системы, поскольку вследствие демографических тенденций солидарная пенсiонная система неспособна обеспечивать существующий уровень замещения пенсиями утраченного заработка и оптимальную дифференциацию пенсий. С целью усовершенствованiя пенсiонного законодательства в Украине уместно определить справедливый механизм роста пенсiонных выплат, а также формировать заинтересованность граждан в уплате страховых взносов в накопительную пенсiонную систему.

Ключевые слова: пенсiонное обеспечение, пенсiонная система, пенсiонное страхуваннiе, пенсiонная реформа, солидарная пенсiонная система, пенсiонные выплаты, социальная справедливость, пенсия.

I.V. ZHMURKO

(‘Institute of Agrarian Economics’ National Scientific Centre, Kyiv, Ukraine)

Present-Day State and Problems of Solidary Pension System Development in Ukraine

Pension provision is one of the key components of public social protection system aimed at support for retired citizens and their families. The article provides the assessment of the present-day state and development of joint-and-several pension system of Ukraine. The first level pension system problems in Ukraine have been systematized, causes of their occurrence have been considered. Rates of Pension Fund financial flows growth have been analyzed owing to which recommendation on pension system development and its efficiency increase have been given and grounded.

According to the author, pension insurance improvement provides for implementation of the second level of pension system since, due to demographic trends, joint-and-several pension system is not able to ensure an adequate level of pension substituting lost earnings and optimal differentiation of pensions. For the purposes of pension legislation improvement in Ukraine it is appropriate to determine the fair mechanism of pension payments growth and develop people’s interest in insurance fees into cumulative pension system.

Keywords: pension provision, pension system, pension insurance, pension reform, joint- and-several pension system, pension payments, social justice, pension.

Постановка проблеми. Обов’язкове державне пенсiйне страхуваннiе є однією з основних гарантiй соціально-економічного захисту населення. Проте, сьогодні в Україні система законодавчих актiв по пенсiйному забезпеченню є недосконалою, пенсiї не відповідають реальному прожитковому рiвню в нашiй державі. Відтак актуальним завданням є радикальне реформуваннiя пенсiйної системи, пiдвищення рiвня соціального забезпечення пенсiонерiв та подолання наслідкiв економічної кризи.

Вiдмітимо, що в Україні пенсiйне страхуваннiя передбачає формуваннiя вiдповiдного фонду на солідарній основі, що актуалізує необхідність дослідження його розподілу у контексті дотримання соціальної справедливості між пенсiонерами [2, с. 21].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема забезпечення гідного рiвня пенсiй громадянам України є досить гострою і постійно перебуває в центрі уваги науковцiв, які у своїх працях обґрунтовують шляхи її вирiшення. Зокрема, вивченню проблем пенсiйного забезпечення присвячені дослідження В.Надточія, О.Залетова, Б.Зайчука, Л.Ткаченко, Е.Лібанової, С.Онишко, В.Опаріна, В. Яценка, В.Андрєєва, Н.Бойко, В.Вінера, В.Роїка. Основними об’єктами їхніх досліджень є сутність пенсiйного страхуваннiя, економічні механізми його реалізації. Багатогранність питань пенсiйного забезпечення обумовлює необхідність їх

подальшого опрацюваннiя з метою визначення напрямiв розвитку системи пенсiйного забезпечення в Україні.

Метою статті є оцінка сучасного стану та проблем розвитку солідарної пенсiйної системи України. Виходячи з мети, завданнями дослідження є:

- аналіз функціонування системи пенсiйного забезпечення в Україні;
- виявленнiя причин незадовiльного стану солідарної системи в державі;
- визначення основних напрямiв удосконалення системи державного пенсiйного страхуваннiя в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі розвитку національної економіки в державі все бiльшiї актуальностi набуває проблема пенсiйного забезпечення населення. Як вiдомо, пенсiйне забезпечення є одним із видiв соціального забезпечення непрацездатних громадян в Україні. Пенсiйна система України – сукупність створених в державі правових, економічних, організаційних інститутiв і норм, метою яких є надання громадянам матеріального забезпечення у вигляді пенсiї.

З прийняттям Закону України «Про Загальнообов’язкове державне пенсiйне страхуваннiя» [1] з 2004 року розпочалася реалізація системної реформи пенсiйного страхуваннiя, яка триває і

дотепер. Згідно з цим законом, система пенсійного забезпечення в Україні складається з трьох рівнів:

- Перший рівень – це солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що базується на засадах солідарності та субсидування, в якій усі кошти, що перераховуються підприємствами до Пенсійного фонду України, одразу ж виплачуються нинішнім пенсіонерам.

- Другий рівень – накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Частина обов'язкових пенсійних відрахувань (до 7% від заробітної плати працівника) буде спрямована на персональні рахунки громадян. Ці кошти будуть інвестуватися в українську економіку, а інвестиційний дохід збільшуватиме розмір майбутніх пенсійних виплат. На жаль цей рівень в державі ще не діє.

- Третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення, що базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців у формуванні пенсійних накопичень із метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах та в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення [4, с. 17].

Щодо солідарної системи пенсійного страхування, то вона побудована на засадах субсидування та солідарності. Основними її характеристиками є демографічний динамізм населення, загальнообов'язковість та право на одержання пенсії кожним громадянином України. При цьому, це може бути довічна солідарна пенсія, або ж одноразова виплата. З одного боку, система є фінансово стійкою, що відображається співвідношенням між платниками пенсійних внесків та чисельністю пенсіонерів, і це забезпечує основу формування пенсійних систем багатьох країн світу. А з іншого – присутність стримувального характеру, оскільки наявна велика кількість пільговиків. Серед інших проблем першого рівня пенсійної системи України можна виділити такі:

- *соціальні*: демографічні показники суспільного розвитку – значна частка осіб передпенсійного та пенсійного віку, ранній вік виходу на пенсійне забезпечення населення, присутність великої кількості пільговиків;

- *економічні*: безробіття, зростання цін на споживчі товари, залежність пенсійної виплати від середньої заробітної плати;

- *фінансові*: зростання видатків з державного бюджету, що пов'язано із демографічною ситуацією. Як наслідок – дефіцит пенсійного фонду [13, с. 241].

Згідно Програми економічних реформ України на 2010-2014 рр. пенсійна реформа розпочалася в державі з 2004 року, основними проблемами які дотепер залишилися невіршеними є:

- низький розмір пенсій, пенсія 55 % пенсіонерів не перевищує 800 грн., 12 % пенсіонерів отримують пенсію понад 1500 грн. і лише 3,2 тис. осіб похилого віку одержують дійсно високі пенсії понад 10000 грн.;

- пенсійні видатки зростають великими темпами порівняно з можливостями економіки щодо їх забезпечення: питома вага пенсійних видатків у ВВП

в Україні одна з найвищих у світі. У 2008 році пенсійні виплати становили 15,8 % ВВП, а у 2009 році цей показник досяг 18,0 % ВВП, при цьому трансферти з державного бюджету склали майже 40 % доходів Пенсійного фонду [10].

В Україні система пенсійного забезпечення перебуває на стадії трансформації. Перехід до ринкової економіки виявив неспроможність забезпечити достатні і надійні виплати пенсіонерам, використовуючи однорівневу модель державного пенсійного страхування. Адже нині середній розмір пенсії становить 30–35 % від середньої заробітної плати. Реформування пенсійної системи має за мету збільшити величину пенсії до 65 % від середньої заробітної плати. Організація пенсійного забезпечення, яка відповідає вимогам ринкової економіки – напевно, одна із найважливіших задач, яку необхідно вирішити в соціальній сфері. У промислово розвинутих країнах використовується багаторівневе пенсійне обслуговування, яке охоплює солідарну систему, обов'язкове накопичення та добровільне формування пенсійних коштів. Така структура має сприяти забезпеченню обов'язкового прожиткового мінімуму всім пенсіонерам, а також запровадженню гарантованих механізмів, за допомогою яких громадяни зможуть заощаджувати кошти на старість [5, с.342].

Діюча сьогодні в Україні пенсійна система не виконує свого головного завдання, оскільки розмір пенсії здебільшого не дає можливості підтримувати мінімальний рівень життєдіяльності. На мою думку, основними причинами незадовільного функціонування пенсійного забезпечення в державі є: складна демографічна ситуація, неспроможність існуючої солідарної системи забезпечити достатній рівень життя пенсіонерів, економічний стан держави, низький рівень заробітної плати та «тінізація» виплат працівникам.

Слід відзначити, що в Україні історично склалась однорівнева схема пенсійного забезпечення на засадах солідарності поколінь, яка певним чином узгоджувалася з командно-адміністративною системою. За ринкових умов вона не забезпечує громадянам адекватного заміщення пенсією заробітку, втраченого ними у зв'язку із старістю та запобігання бідності серед людей похилого віку. Внаслідок цього діючою пенсійною системою незадоволені як платники пенсійних внесків, так і переважна більшість пенсіонерів. Також, діюча солідарна система пенсійного забезпечення є соціально несправедливою – у першу чергу і найбільшою мірою стосовно найбідніших верств населення. Тому, потрібно як найшвидше реформувати нинішню пенсійну систему в Україні.

Однією з основних причин сучасної пенсійної кризи в Україні є соціально-демографічна ситуація. Збільшення в структурі населення осіб похилого віку призвело до зміни співвідношення кількості зайнятих осіб працездатного віку та пенсіонерів на користь останніх. Сьогодні 15,5 млн. платників пенсійних внесків забезпечують фінансування пенсій 13,7 млн.

Фінанси та оподаткування

пенсіонерів. За прогнозами, на 100 працюючих громадян до 2025 року припадатиме стільки ж пенсіонерів, а до 2040 року вже 120 пенсіонерів [9].

Слід згадати і про низьку народжуваність, збільшення тривалості періоду навчання, зростання очікуваної тривалості життя. Україна має один з найнижчих у Європі рівень народжуваності. Зусилля держави щодо збільшення рівня народжуваності через виплату допомоги при народженні дитини, дали певний результат. Сумарний коефіцієнт народжуваності у 2008 році збільшився на 0,11 % порівняно з 2007 роком. Збільшення тривалості

навчання, пов'язане із розвитком інформаційного суспільства, що засноване на знаннях, призводить до пізнього виходу молоді на ринок праці. Крім того, в наступні десятиліття очікується збільшення частки пенсіонерів в структурі населення [11, с.16-17]. Отже, демографічні тенденції є стимулом невідкладного проведення пенсійної реформи в нашій державі.

Показники чисельності та частки пенсіонерів в структурі населення України за 2008-2012 рр. наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Показники чисельності й частки пенсіонерів в структурі населення України

Показник	Роки				
	2008	2009	2010	2011	2012
Чисельність населення (млн. осіб)	46192309	45963359	45782592	45598179	45453283
Кількість пенсіонерів (млн. осіб)	13209236	13135200	13110414	13128448	13205816
Частка пенсіонерів у загальній чисельності населення, (%)	28,6	28,5	28,6	28,8	29,1

Джерело: Складено автором за даними Державної служби статистики України [Електронний ресурс].- Режим доступу: // <http://ukrstat.gov.ua>.

Як свідчать дані таблиці 1, з 2008 року по 2012 рік чисельність населення в Україні помітно зменшується. У 2012 році вона становила 45453283 млн. осіб, що в порівнянні з 2008 роком вказує на скорочення загальної чисельності населення на 739026 тис. осіб. В той же час зростає кількість пенсіонерів. Якщо у 2010 році їх налічувалось 13110414 млн. осіб, то у 2012 році їх чисельність склала 13205816 млн. осіб, що на 95402 тис. осіб більше. Безпосередньо щороку зростає і частка пенсіонерів у загальній чисельності населення України, так у 2012 році цей показник становив 29,1 % від загальної чисельності населення України.

За прогнозами Інституту демографії та соціальних досліджень Національної академії наук України, протягом 2010-2025 рр. співвідношення пенсіонерів до працездатного населення сягне 50 %, а до 2050 року – 76 %. Вже сьогодні пенсіонери становлять 30 % населення країни, а кількість платників збору на загальнообов'язкове пенсійне страхування – 33 %.

Надалі, як вважають багато фахівців, співвідношення змінюватиметься не на користь працюючих, як наслідок – коефіцієнт заміщення зарплати пенсією, що становить близько 50 % і забезпечує середній розмір державної пенсії в нашій державі, яка становила в 2011 році 1253,3 грн., неминуче зменшуватиметься до 28 % у 2050 році. Це означає, що населення, яке працює сьогодні не зможе отримати достойну пенсію в майбутньому.

Негативний вплив на пенсійну систему справляє також економічна ситуація в державі. Оскільки розмір страхових внесків безпосередньо залежить від величини фонду оплати праці, то низький рівень заробітної плати громадян не забезпечує достатній обсяг надходжень до Пенсійного фонду України і Державного бюджету. Відтак в Бюджеті держави немає достатніх коштів для покриття дефіциту Пенсійного фонду. Показники власних доходів та видатків Пенсійного фонду України за 2010-2011 рр. наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Структура доходів та видатків Пенсійного фонду України

Показник	Виконано у 2010 р., (тис. грн.)	Виконано у 2011 р.,(тис. грн.)	Відхилення 2011 р./2010 р., (тис. грн.)
Доходи: власні надходження, усього	119342737,6	139055613,4	19712875,8
Кошти Державного бюджету України, усього	64086500,1	58317154,3	-5769345,8
Видатки: за рахунок власних надходжень, усього	154754863,7	163801927	904706,33
За рахунок коштів Державного бюджету України, усього	36296118,2	46400204	10104085,8

Джерело: Складено автором за даними звітів про виконання бюджету ПФУ за 2010-2011рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.pfu.gov.ua>.

Оцінюючи ситуацію у сфері діяльності Пенсійного фонду, зауважимо, що у 2011 році власні надходження ПФУ становили 139055613,4 тис. грн., а видатки 163801927 тис. грн. За рахунок коштів державного бюджету було покрито 58317154,3 тис. грн. Щодо видатків ПФУ за 2010 рік, то вони становили 154754863,7 тис. грн., тоді як власні надходження Фонду – лише 119342737,6 тис. грн., від'ємне сальдо власних доходів ПФУ покривається трансфертами з державного бюджету. У 2010 році на це було спрямовано 64086500,1 тис. грн., що на 5769345,8 тис. грн. більше ніж у 2011 році.

За таких умов звужуються можливості державного бюджету у фінансуванні таких сфер діяльності як: культури, освіти, охорони здоров'я. Зростання видатків ПФУ від трансфертів із державного бюджету перетворилися в ключову проблему системи державних фінансів. Дефіцит Пенсійного фонду щороку зростає у 2010 році з державного бюджету на покриття дефіциту бюджету ПФУ було виділено 36,3 млн. грн., при цьому видатки на пенсійне забезпечення сягнули понад 16 % ВВП. Розмір пенсійних внесків становив 35 %, що на багато вище ніж в інших країнах Європи, зокрема, в Угорщині – 26,5 %, Франції – 24 %, Чехії – 28 %, Швеції – 18,9 % [12].

На розвиток пенсійної системи в Україні негативно також впливає і тіньовий сектор економіки. Роботодавці виплачуючи зарплату своїм працівникам «в конвертах» приховують її від оподаткування, а відтак не сплачують відповідних внесків до Фондів соціального страхування. Приховування доходів чинить досить серйозне фінансове навантаження на систему пенсійного забезпечення та загострює проблему її фінансової стабільності.

Отже, з огляду на вище сказані причини незадовільного стану солідарної пенсійної системи в державі, пенсійне страхування потребує негайного реформування. Тому, в Україні доцільно провести основні напрями удосконалення системи державного пенсійного страхування, а саме:

- 1) підвищити рівень заробітних плат та зменшити рівень безробіття;
- 2) підвищити фінансову платоспроможність пенсійної системи;
- 3) раціонально перерозподіляти видатки між ПФУ, Державним бюджетом, Недержавними соціальними фондами;
- 4) вдосконалювати механізм індексації пенсій;
- 5) покращувати базове та нормативно-правове забезпечення Пенсійного законодавства;
- 6) запровадити другий рівень – обов'язкову накопичувальну пенсійну систему, що дозволить забезпечити цілісність пенсійної моделі в державі.

З огляду на це, щодо удосконалення правової регламентації пенсійного забезпечення на сьогодні основним правовим документом, який передбачає право громадян на соціальний захист є Конституція України. Згідно статтею 46 визначені права громадян

на забезпечення їх у разі повної або часткової втрати працездатності.

Базовим законом, що визначає принципи, засади та механізми функціонування системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування є Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Проте, в існуючій редакції цього закону не встановлено ні конкретний рік введення накопичувальної системи, ні розміри внесків. Лише у 2007 році у першому читанні парламент прийняв Законопроект «Про введення накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування». Відповідно, що за цей час законопроект застарів у деяких своїх аспектах і вимагає відповідних коректив [8, с. 3].

Деякі експерти з питань пенсійної реформи вважають, що Верховна Рада України повинна прийняти закон, у якому б по-перше, чітко визначались права та обов'язки всіх державних установ, задіяних у майбутній роботі другого рівня пенсійної системи; по-друге, містився детальний опис механізмів функціонування майбутньої системи; по-третє, формулювалися вимоги та критерії відбору тих недержавних пенсійних фондів, які будуть допущені до другого рівня; по-четверте, встановлювалися уніфіковані для другого та третього рівня пенсійної системи правила адміністрування накопичувальних фондів, інвестування та щоденного обліку коштів [3, с. 4]. Крім цього, вбачається цілком доречним розглянути Верховній Раді законопроект про введення накопичувальної системи одночасно з проектом державного бюджету, щоб відразу можна було з'ясувати, чи має держава кошти для здійснення масштабних пенсійних перетворень.

Крім того, з метою покращення ситуації в системі пенсійного забезпечення України варто звернути увагу на запровадження обов'язкового державного накопичувального пенсійного страхування, що дозволить:

- надати можливість громадянам самостійно заощаджувати кошти собі на майбутню пенсію;
- збільшити загальний розмір пенсійних виплат завдяки отриманню інвестиційного доходу;
- зменшити податковий тиск на фонд оплати праці роботодавців за рахунок перерахування частини обов'язкових пенсійних внесків до Накопичувального фонду, що здійснюватиметься із заробітку працівника;
- забезпечити фінансову стійкість та стабільність сегментів пенсійного страхування, а також створить в країні додаткове джерело інвестицій в економіку.

Висновки. Прогресуюче старіння населення вимагає негайного реформування пенсійних систем, оскільки зумовлює зростання демографічного навантаження на населення працездатного віку та веде до збільшення пенсійних видатків у

майбутньому. Низький рівень офіційних зарплат, демографічні тенденції, економічна криза в Україні, призвели до неспроможності існуючої солідарної системи пенсійного забезпечення забезпечити гідний рівень життя осіб похилого віку. Тому, для підвищення рівня зайнятості населення слід створювати нові робочі місця на підприємствах приватного сектору, запровадити високі штрафні санкції за використання нелегальної робочої сили.

Зокрема, однією з нагальних складових частин удосконалення пенсійного страхування є введення другого рівня пенсійної системи, оскільки внаслідок демографічних тенденцій солідарна пенсійна система нездатна забезпечувати існуючий рівень заміщення пенсіями втраченого заробітку та оптимальну диференціацію пенсій. Стосовно удосконалення пенсійного законодавства в Україні було б доречно визначити справедливий механізм зростання пенсійних виплат, а також зацікавленість громадян у сплаті страхових внесків у накопичувальну пенсійну систему.

Отже, удосконалення функціонування солідарної пенсійної системи, разом із підвищенням ефективності недержавного пенсійного забезпечення, а також запровадження обов'язкового державного накопичувального пенсійного страхування, сприятиме формуванню цілісної національної пенсійної системи. Саме в цьому заключається основна мета нинішнього етапу реалізації пенсійної реформи.

4 Список використаних джерел

1. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>.

2. *Безтелесна Л.* Соціальна справедливість у солідарній системі пенсійного забезпечення України / Л. Безтелесна, Г. Юрчик // Україна: аспекти праці. – 2013. – №5. – С. 21.

3. *Дорош Е.* Україне важен второй уровень пенсионной системы / Е. Дорош, А. Нечай // Пенсионный курьер. – 2009. – 24 июля. № 30. – С. 4.

4. *Загородній А.Г.* Проблеми та шляхи вдосконалення пенсійної системи України / А.Г. Загородній, Л.М. Пилипенко // Фінанси України. – 2010. – № 6. – С.17.

5. *Кудряшов В.П.* Курс фінансів: навч. посіб. / В.П. Кудряшов. – К.: Знання, 2008. – 431 с.

6. *Лукович В.* Переваги сучасної системи пенсійного страхування: втрачені можливості від зволікання із запровадженням другого рівня / В. Лукович // Вісник Пенсійного фонду України. – 2008. – № 8. – С. 21-23.

7. Оперативні підсумки роботи Пенсійного фонду України за 2010-2011 рр. / офіційний веб-сайт пенсійного фонду України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pfu.gov.ua>.

8. *Орел М.* Накопительная система: время дискуссии / М. Орел // Пенсионный курьер. – 2010. – 14 мая. – № 20. – С. 3.

9. *Поліщук А.* Сім пенсійних чуток / А. Поліщук // Урядовий кур'єр. – 2011. – 15 березня. – № 3. – С. 8.

10. Програма економічних реформ на 2010-2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», комітет з економічних реформ при президентові України від 2 червня 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://municipal.gov.ua/articles/show/article/54>.

11. *Сивак А.* Демографічні передумови пенсійної реформи / А. Сивак // Вісник Пенсійного фонду України. – 2011. – № 4. – С.16-17.

12. *Шамбір М.* Кожен повинен думати про свою пенсію / М. Шамбір // Урядовий кур'єр. – 2011. – 15 березня. – № 3. – С. 12.

13. *Ярошевич Н.Б.* Пенсійне страхування: проблеми розвитку / Н.Б.Ярошевич, Н.Є. Шутовська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19(7) - С. 241.